

TEHNICILE DE ÎMBINARE A REPERELOR CĂMĂȘILOR TRADIȚIONALE¹

Viorica CAZAC, Jana CÎRJA, Elena URSU
Universitatea Tehnică a Moldovei

Techniques for joining the parts of traditional shirts

The paper presents the results of the study of the techniques of joining the parts of traditional shirts. The analysis of museum pieces presents various techniques for combining landmarks with a functional and aesthetic role. In traditional holiday women's shirts, the joining of parts on the lines arranged in the accessible visual perception area techniques of joining by keys of different complexity, integrated solutions of edge processing elements by crocheting and joining techniques by keys („cheițe”) were used. The joining lines of the parts arranged in areas with low visibility show applications of simple joining techniques such as stitches before the needle, after the needle, the processing of the edges of the parts with scalloped points. Traditional men's holiday shirts used the joining of keys in some models, but shirts were also made in which the application of the techniques of joining by keys is missing. In the usual traditional shirts, the techniques of joining by keys are very rare. The terminal lines of the parts of the holiday shirts, as well, present various processing and decoration techniques applying the processing with «brezărău», the processing with crocheted lace.

Keywords: traditional shirts, joining techniques, keys.

Introducere. Din cele mai vechi timpuri, femeile au căutat să personalizeze produsele de îmbrăcăminte ce formau ansamblul lor vestimentar, realizându-le cu multă creativitate, străduință și migală, dar și considerând semnificațiile elementelor reproduse. Diversitatea tehnicilor de ornamentare aplicate, îmbinarea elementelor au variat funcție de abilitățile de creativitate ale fetelor și femeilor ce realizau cămășile, dar și de cunoașterea de către ele a tehnicilor și materialelor de diversificare estetică, precum și de posibilitățile economice ale acestora în vederea asigurării cu materialele necesare.

Multitudinea de studii întreprinse de către cercetători notorii din țară și de peste hotare (Buzilă 2011, Pavel 1976, Podoleanu 1983, Tomida 1972, Șofranksy 2015: 8, Zelenciuc 1985) cu referință la costumul popular, au pus în valoare o multitudine de aspecte legate de: soluționarea ornamentală, semnificația lor, particularitățile de soluționare reprezentativă prin forme, soluționare cromatică, croială.

Prezintă interes abordarea tehnicilor de îmbinare a reperelor cămașelor tradiționale și analiza multifuncțională a acestora.

Funcțiile cămășilor tradiționale. În vederea analizei tehnicilor de îmbinare a reperelor cămășilor tradiționale, în cadrul prezentului studiu, s-a recurs inițial la analiza funcțiilor lor. Analiza funcțională a cămășilor tradiționale a determinat constatarea că, ele sunt reprezentate de funcțiile: estetice, utilitare, informaționale, antropice, spirituale (figura 1).

Figura 1. Funcțiile cămășilor tradiționale

Toate funcțiile atribuite cămășilor tradiționale, denotă valoarea lor, poziționându-le dincolo de produse cu funcții utilitare, primând funcțiile estetice, informaționale, antropice, spirituale în cămașele pentru sărbătoare mai mult decât cele utilitare. Deși nu au fost neglijate, funcțiile utilitare, asigurate prin soluțiile constructive aplicate, tehnicile de îmbinare amplifică valoarea lor. Esteticul cămășilor tradiționale determinat de motivele ornamentale aplicate, prin semnificația și forma elementelor reproduse, cu rol spiritual, filosofic existențial, antropic, completează, intensifică puterea și importanța lor. Toate, în același timp, cu spiritul fiecărei meșterite pus în fiecare element tehnic din care s-au născut elementele compoziționale, dispuse în registre ornamentale de o exelație (?) vibratorie ritmică și cromatică irepetabilă. Ele reprezintă spiritul purtătoarei/purtătorului pus în lumină cu multă modestie și discreție.

Analiza tehnicilor de îmbinare a reperelor cămășilor tradiționale.

Tehnicile de îmbinare a reperelor cămășilor sunt foarte diverse și sunt aplicate considerând:

- zona poziționării liniilor de îmbinare;
- vizibilitatea liniilor de îmbinare;
- tipul produsului în raport cu ocazia purtării: uzual/pentru fiecare zi, de sărbătoare;
- predestinația produsului în raport cu utilizatorul: femei/bărbați;
- tehnicile de decorare;
- tehnicile de coasere;
- tehnicile de croșetare;
- cromatica utilizată;
- statutul civil: căsătorit/necăsătorit;
- caracterul antropic pornind de la aspirațiile purtătorului.

Alegerea tehnicilor de îmbinare depinde de criteriile de referință specificate, cu impact asupra complexității lor, soluționării constructive, soluționării cromatice, ocazia purtării și altele.

Un criteriu de referință important în decizia privind tehnicile de îmbinare

aplicate, îl reprezintă zonă de îmbinare a reperelor cămășilor (figura 2, 3). Analizate după gradul de vizibilitate, liniile de îmbinare pot fi structurate în:

- linii de îmbinare cu vizibilitate sporită: liniile de simetrie a feței și spatelui, linia umărului, liniile îmbinării alțiței cu elementul inferior al mânecii, liniile terminale: linia răscoielii gâtului, linia răscoielii mânecilor, liniile terminației mânecilor, linia terminației cămășii dacă linia terminației se află în zona liniei taliei sau la nivelul iliac, îmbinarea mânecilor cu brățara (manșeta);
- linii de îmbinare cu vizibilitate medie: îmbinarea clinilor laterali cu fața și spatele, linia terminației cămășilor poziționată în zona liniei șoldurilor;
- linii de îmbinare cu vizibilitate mică: liniile de îmbinare a pavelor, îmbinare a reperului mânecă pe linia laterală.

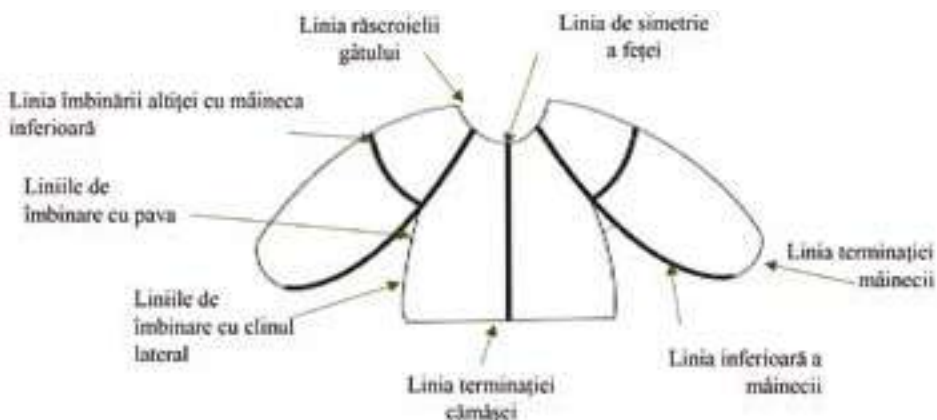

Figura 2. Poziționarea liniilor de îmbinare în cămășa tradițională pentru femei

Analizând tehnicile de îmbinare în raport cu tipul produsului s-a constatat că, în cămășile uzuale au fost utilizate tehnici de îmbinare simple:

- îmbinare cu punct înaintea acului;
- îmbinare cu punct în urma acului;
- puncte festonate pentru prelucrarea marginilor reperelor;
- îmbinare cu puncte cu lântșor.

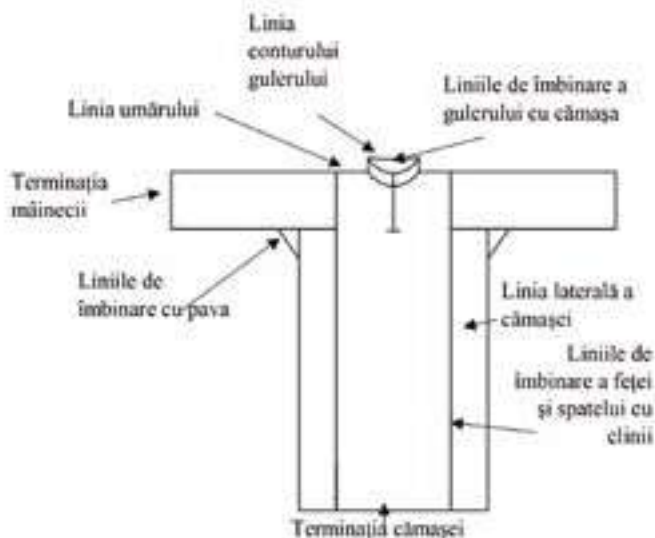
Cămășile pentru sărbătoare prezintă un amalgam de tehnici utilizate atât pentru reproducerea ornamentală a subiectelor, cât și prin diversitatea tehnicilor de îmbinare a reperelor poziționând cămășile la nivel de opere de artă care au inspirat nume notorii din arta universală, spre exemplu Henri Matisse.

Tehnicile de îmbinare atestate în cămășile de sărbătoare analizate au condus la structurarea lor în:

- tehnici de coasere;
- tehnici de croșetare.

Tehnicile de coasere aplicate au fost structurate în cele pentru:

- prelucrarea marginilor reperelor;
- îmbinarea reperelor;
- ornamentare.

Particularizate, tehnicile de îmbinare prezente în produsele analizate sunt reprezentate:

- îmbinare cu punct înaintea acului;
- îmbinare cu punct în urma acului;
- puncte festonate pentru prelucrarea marginilor reperelor;
- îmbinare cu puncte cu lântișor.
- îmbinare prin cheițe;
- prelucrare cu găurică.

Prezintă un interes aparte tehnicile de îmbinare prin cheițe, acestea variind atât ca soluție tehnologică de îmbinare cât și ca finețe, cromatică, prezență estetică. În afara rolului decorativ pe care îl au cheițele și cel funcțional de îmbinare a reperelor prin modalitatea lor de constituire, acestea asigură rezistență la diverse solicitări ale purtătorului, dacă e să considerăm că cele de sărbătoare se îmbrăcau la sărbători de la care nelipsită eră „hora”. Dansurile noastre tradiționale sunt de un mare temperament și dinamicitate, momente necesare de considerat în asigurarea libertății mișcării îmbrăcămintei purtătorilor. Din acest aspect, îmbinările prin cheițe prezintă o bună oportunitate de asigurare a rezistenței la solicitări dinamice și alungiri repetate. În cămășile pentru sărbători au fost identificate ca fiind utilizate mai multe tipuri de cheițe: cheițe simple, cheițe festonate, cheițe tip „purcel”, cheițe intercalate, cheițe pentru terminații, cheițe din puncte inegale, cheițe în nodățele, cheițe încrucișate. Surse specializate în promovarea portului popular (Podoleanu 1983, Tomida 1972) prezintă diverse tipuri de cheițe cu aplicații în diverse zone din spațiul românesc. Astfel, se atestă cheițe tip „gheruță”, cheițe „ciocănele” și altele.

O eleganță aparte a fost atribuită liniilor de îmbinare de către tehnicile „găurică”, în limbajul modern fiind promovate ca tehnici de ajur. Acestea se regăsesc în pondere semnificativă, în special în cămășile pentru femei. Găurica

se regăsește de la cele mai simple modalități de reprezentare în calitate de element de decorare a liniilor terminale dispuse în zone cu vizibilitate sporită, până la modele complexe supradimensionate. Astfel, prelucrările cu găurică se regăsesc poziționate pe linia de îmbinare a mânecii cu fața și spatele, pe liniile de îmbinare a alțiței cu elementul superior al mânecii, pe liniile terminale ale mânecilor și cămașei, etc.

Printre tehnicile de îmbinare utilizate în cămășile tradiționale se regăsesc cele ce țin de tehnicile integrate de coasere cu cele de croșetare. Tehnicile de croșetare, la fel, regăsindu-se și în decorarea terminațiilor.

Esteticul îmbinărilor au variat funcție de particularitățile tehnologice de realizare, depinzând de măiestria meșterilor, de criteriul geografic, de influențele social-politice din zonă, dar și de mijloacele și materialele utilizate.

Subiectele ornamentale abordate în tehnicile de îmbinare sunt aceleași precum cele reproduse prin tehnicile de reproducere ornamentală a cămășilor proliferând motive geometrice, motive zoomorfe, ancestrale sau elemente ale acestora, amplificând valoarea spirituală a ținutei portului popular. În acest context Doina Ișfănoni, dr. etnograf remarca: „A purta un costum popular, înseamnă a pune întregul neam pe tine”, iar în accepțiunea profesorului Ioan Sorin Apan costumul popular tradițional „este un adevărat templu la purtător, o imago mundi care conține o sumă de simboluri, hierofanii, revelații ale sacrului care îi dau o poveste și ne dau în același timp nouă o identitate culturală unică, inimitabilă. Asta este adevăratul brand românesc, templul la purtător – costumul popular tradițional, în care românul a știut să-și etaleze de-a lungul vremii valorile, în momentele-cheie ale existenței sale. Atunci avea și textele explicative, textele de folclor literar, care rezonau cu desenele, cu hieroglifele de pe costume. Căci pe costum este scris același lucru – iată o viziune teologică deja! – anume că omul poate accepta lumea nevăzută pornind de la simbolurile din lumea văzută și astfel să-și taie un drum înspre Dumnezeu” (Simbolurile...)

Concluzii

Tehnicile de îmbinare a reperelor la fel ca și decorul ornamental de pe cămășile tradiționale pot relata multe despre utilizator. Informațiile, astfel, pot fi citite inclusiv de pe tehnicile de îmbinare, cu axarea pe cromatica utilizată, punctele și tehnicile de reproducere, cheițele utilizate, complexitatea îmbinărilor despre statul utilizatorului: căsătorit, necăsătorit, tânăr, matur, copil.

Tehnicile de îmbinare ale reperelor cămășilor tradiționale au fost alese și reproduse pornind de la esențele filosofice existențiale ale poporului, considerentele estetice ale acestora cu implicații asupra percepției vizuale: verticalizarea imaginii purtătorului spre exemplu, denotarea statului purtătorului, dar și considerând aspectele funcționale necesare de asigurat prin asigurarea lejerității la realizarea diferitor mișcări, energice și solicitante din punct de vedere dinamic.

Notă:

The paper presents the results of the study within the State Program 20.8009.0807.17 „Education for revitalizing the national cultural heritage through

the traditional technologies of processing used in the area of the Republic of Moldova, in the context of multiculturalism, diversity and European integration”.

Bibliografie

Buzila V. Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic. Chișinău, 2011.

Pavel E. Portul popular moldovenesc. Iași: Editura Junimea, 1976.

Podoleanu L., Podoleanu E. Cusături populare din zona Argeșului. București: Editura Ceres, 1983.

Simbolurile de pe ia românească reprezintă „codul genetic” al neamului nostru – <https://identitatea.ro/ia-romaneasca-cod-genetic/> (vizitat 30.03.2021).

Șofranksy Z. Aspecte estetice în arta tradițională. Revista Etnologie și culturologie, 2015, volumul XVIII, pag. 8-14.

Tomida E. Cusăturile și broderiile costumului popular din România. București: Editura Tehnica, 1972.

Zelenciuc V. Молдавский национальный костюм. Chișinău: Editura Timpul, 1985.

Viorica CAZAC, doctor, conferențiar universitar, Universitatea Tehnică a Moldovei (Chișinău, Republica Moldova)

Email: viorica.cazac@ntp.utm.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0745-1931>

Jana CÎRJA, doctor, conferențiar universitar, Universitatea Tehnică a Moldovei (Chișinău, Republica Moldova)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4360-6526>

Elena URSU, lector univerristar, Universitatea Tehnică a Moldovei (Chișinău, Republica Moldova)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1481-7295-1806-1812>